

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Contractu Et Sacramento Matrimonii

Bosco, Jean a

Lovanii, 1678

Concl. V. Matrimonium infidelium consummatum non solvitur quoad
vinculum susceptione Baptismi; sed novo Matrimonio partis fidelis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73432)

à principio servare, ut clarè appareat de voluntate infidelis: satis est enim, quòd aliis modis apparere possit, quòd nolit cum fidei habitare. Hæc ille. Et meritò, quoniam nec jure Divino apud Apostolum 1. Cor. 7. ubi privilegium istud conceditur, nec uspiam in jure Canonico illa præfixio termini invenitur præcepta.

Uti etiam nupsiam præcipitur, ut testes adhibeantur, dum infidelis monetur, quamvis sanum consilium sit; ut id fiat, juxta Gloss. d. cap. Quanto, verb. Qui relinquitur, ibi: Tamen debet adhibere testes, quòd illa non vult ei cohabitare, nè impediatur postea contrahens, sive ut hoc testentur, si forte lis postea intentetur fidei de valore novi Matrimonii. Quòd autem Gloss. non sit intelligenda de debito strictè dicto, vel inde satis colligitur, quòd nullum afforat jus præcipiens, ut testes adhibeantur.

Sed nunquid statim, atque conjux infidelis verbis aut facto declarat, sese nolle cohabitare fidei, intelligitur ipso jure solum Matrimonium? Responso erit

CONCLUSIO V.

Matrimonium infidelium consummatum non solvitur quoad vinculum susceptioe Baptismis; sed novo Matrimonio partis fidelis.

Non eo ipso, quòd alter ex conjugibus infidelibus ad fidem convertitur, altero manente in infidelitate, dissolvi conjugium, est de fide ex Apostolo 1. Cor. 7. vers. 12. Nam ceteris ego dico, non Dominus. Si quis frater uxorem habet infidelem, & hæc consentit habitare cum illo, non dimittat illam. Et si qua mulier fidelis habet virum infidelem, & hic consentit habitare cum illa non dimittat virum. Ratio: spes conversionis: nam continuò subjungitur: Sanctificatus est enim vir infidelis per mulierem fidem, & sanctificata est mulier infidelis per virum fidem. Et infra v. 16. Unde enim scis mulier, si virum salvum facies? aut unde scis, si mulierem salvam facies?

Ubi Apostolus præcipit, secundum Aliquos; aut, secundum Alios, saltem consulit cohabitationem fidelis conjugis cum infidei, quando est spes conversionis, ut vidimus Concluf. præcedenti, quam cohabitationem nullatenus posset præcipere, aut saltem consulere, si per conversionem unius hoc ipso vinculum Matrimonii foret dissolutum, ut clarum est.

Quod probè sciens Innoc. 3. cap. Gaude-

mu, 8. de Divortiis, ait: Fideles hujusmodi (intelligit Paganos conversos ab infidelitate) matrimonialiter copulari liberè possunt, & licet remanere conjuncti, cum per Sacramentum Baptismi non solvantur conjugia, sed crimina dimittantur.

Idem dicitur in Concil. Meldensi c. 1. & refertur cap. 1. 28. q. 2. Si quis habuerit uxorem virginem ante Baptismum, vivente illa, post Baptismum alteram habere non potest. Crimina enim in Baptismo solvantur, non conjugia. Ubi Gloss. verb. Vivente, ait: Et conversa cum viro, vel non conversa, scilicet tamen cohabitare volente.

Et ratio est; quia Matrimonium illud ante Baptismum erat validum jure naturæ, ut patet ex d. cap. Gaudemus, ibi: Super quo taliter respondemus, quòd cum Sacramentum conjugii apud fideles & infideles existat & c. jam autem fides vel Baptismus non mutat jura naturæ.

Quinimo, dicit aliquis, profus mutat: quippe Matrimonium illud infidelium jure naturæ erat indissolubile, per fidem autem vel Baptismum fit dissolubile, ut patet ex præcedenti Concluf.

Respondeo: fit dissolubile præcisè per fidem vel Baptismum, nego: sed fit dissolubile per privilegium Christi, quo conceditur baptizato facultas dissolvendi prius Matrimonium, si infidelis discedat, juxta illud Apostoli sup. v. 15. Quòd si infidelis discedit, discedat &c. ergo ultra baptismum requiritur discessus infidelis.

Sed nec hic discessus sufficit, ut Matrimonium censeatur ipso jure dissolutum. Quid ergo? Requiritur præterea novum Matrimonium partis fidelis, ut habet ultima pars Conclusionis, quam docet Sanchez sup. disput. 75. n. 4.

Audiamus Innoc. 3. d. cap. Gaudemus. Quòd si, inquit, conversum ad fidem, & illa conversa sequatur, antequam propter causas prædictas (puta, quia illa renuit habitare cum ipso, aut etiamsi consentiat, non tamen absque contumelia creatoris, vel ut eum pertrahat ad peccatum mortale) legitimum ille ducat uxorem, eam recipere compellitur.

Ubi Gloss. verb. Compellatur, sic discurrit de hac controversia: Ex hoc videtur, quòd consumelia creatoris non solvit jus Matrimonii ipso jure: aliàs si solum fuisset jus Matrimonii, non compelleretur eam recipere. Joannes dicit, quòd ipso jure solum est Matrimonium contumelia creatoris, eà nolente viro cohabitare, sup. eod. cap. pro: licet Matrimonium sit solum, tamen restituitur quasi jure postliminii, arg. 34. q. 2. Cum per bellicam.

Sicut hæretico reverso restituntur alia bona. Cod. de Hæret. Autbent. Idem est de Nestorianis

Et cap. 8. de Divort.

Item ex Cõcil. Meld. c. 1.

Probatur ex racione.

216. Objeccio.

Solvitur.

Sanchez.

217. Probatur ultima pars Concluf. ex cap. 8. de Divort.

032

213. Non est præcipuum adhibere testes.

214. Concluf. probatur ex Apost. 1. Cor. 7.

215.

fine. Secundum (quod facit difficultatem) est; quia cum Matrimonium essentialiter includat indissolubilitatem, quomodo infidelis contrahit Matrimonium? cum illud sit dissolubile, si postea alter conjugum convertatur ad fidem sine altero; potest enim tunc discedere: & istam rationem ponit Mag. in litera dicens: Matrimonium illud non esse ratum, licet legitimum.

Ad hanc autem difficultatem respondet: sufficere ad hoc, ut sit verum Matrimonium, quod possit dissolvi, nisi superveniat aliquid fortius vinculum, cum quo non possit stare illud. An autem statim solvatur vinculum Matrimonii, superveniente alio fortiori vinculo, hoc, sicut dixi, ibi non disputat; & ad intentum ipsius satis est, ut obligatio nova ad Deum per fidei susceptionem, sit radix dissolubilitatis; id est, ut propter eam fidelis possit prius vinculum dissolvere, quando alter conjugum nollet commorari absque impedimento illius fidei.

Quod ergo dicit, cum fortiori illo vinculo non posse stare vinculum Matrimonii; non sic intelligas velim, quasi physicè illa vincula repugnarent, ita ut nullatenus simul possent subsistere; sed tantum, quod moraliter repugnent, id est, non possint simul stare absque peccato, aut certè gravissimo incommodo fidelis, puta perpetuo cœlibato, propter quod incommodum evitandum, Christus soli fideli concessit potestatem, Matrimonium prius dissolvendi. Unde non dicit Scotus sup. n. 3. Cum illud sit dissolutum, si postea alter conjugum convertatur ad fidem &c. sed: Cum illud sit dissolubile. Igitur quæ fuerit mens Scoti de hac controversia non constet, quoniam de ea non egit.

230.
Explicatur
Scotus
Art. 2.

231.
Quid senserit Doct. Angelicus, constat ex 4. dist. 39. q. 1. art. 5. ad 2. Dicendum, inquit, quod crimen uxoris nolentis cohabitare sine contumelia Creatoris, absolvit virum à servitute, quæ tenebatur uxori, ut non possit eam vivente aliam ducere, sed nondum solvit Matrimonium: quia si blasphemiam illa converteretur, antequam illud Matrimonium contraheret, redderetur ei vir suus: sed solvitur per Matrimonium sequens, ad quod pervenire non possit vir fidelis, non solutus à servitute uxoris per culpam ejus.

Quid D.
Bonavent.

Pro eadem sententia citatur communiter Doct. Seraphicus ibidem art. 2. q. 2. in fine: quàmvis (inquit Pontius sup. n. 17.) hic Auctor ambigua utatur oratione. En oratio hujus Auctoris. Unde satis rationabiliter potest dici, quod vinculum illud non omnino solvitur statim cum mulier discedit, sed cum vir alligatur alii fideli vinculo inseparabiliter: tunc enim fortius vinculum solvit minus: & si prius esset aliquo modo solutum, ex tunc perfectè solutum est, nullo vinculo persistente. Nunquid hæc oratio ambigua?

Igitur secundum D. Bonavent. licet vinculum illud aliquo modo sit solutum, statim cum mulier discedit; quia videlicet fidelis liberatur ab obligatione & effectu istius vinculi, puta cohabitatione & redditione debiti, & potest statim inire aliud Matrimonium; equidem perfectè est solutum, si nullo vinculo persistente, etiam in ipso infideli, qui contracto alio Matrimonio per fidem, jam liber est à cohabitatione & redditione debiti, ad quæ antea obligabatur vi Matrimonii prioris.

Immo & ipse fidelis adhuc solvitur aliquo vinculo seu obligatione, propter quod te ex vi prioris Matrimonii, scilicet continetur in infidelis, si & ipse ad fidem convertatur, juxta illud Innoc. 3. d. cap. Gaudemus: Quod si conversum ad fidem, & illa conversa sequatur, antequam prius casu predictas legitimam ille casu uxorem accipere compelleretur. Utique, quia nullo modo perfectè solutum prius Matrimonium, persistente adhuc vinculo subsistat.

Manifestè (inquit Abulens. sup. n. 11.) intendit illius c. Gaudemus, est; quod teneat Matrimonium inter fidem & infidelis, non obstante contumelia Creatoris, quousque transeat fidelis ad alia vota legitime: quamdiam autem non transtiverit, quia non est dissolutum Matrimonium, licet justè vir recesserit ab uxore, & illa privata est jure cohabitandi; restituitur ei vir, illo impedimento priori ablato; cum teneat Matrimonium, ex quo competit jus cohabitandi; & hoc signatur, in quantum dicitur: Eam recipere compelleretur; quia non dicitur; Compelleretur eam accipere, quod significat, de novo contrahere.

Sic innuitur extra de Frigid. & mact. 2. cap. Accepisti, scilicet: Accepisti mulierem, & per aliquod tempus habuisti. Sic innuitur sumitur Deuter. 24. cap. Scilicet: Si cepertit homo uxorem, & habuerit in ea, si contraxerit cum ea Matrimonium, non nuerit eam in domo cohabitando; recipere autem significat reducere, scilicet quantum ad cohabitationem, & potest deinde ad cohabitandum. Sic accipitur in Divort. cap. De illa, ubi dicitur: In iudicio Ecclesie separata est à viro infidelis, hæresim, si ille revertatur, non cogitur mulier illum recipere. Et tamen ibi certum est, quod manet vinculum Matrimonii, cum illa non possit transire ad aliud Matrimonium, eod. tit. cap. Quanto. Ita ergo hinc dicitur: Eam recipere compelleretur, id est, non de novo in uxorem accipere, sed ad cohabitationem recipere, cum maneat adhuc Matrimonium. Hactenus Abul.

B. O. S. C.
Sacramentum
Matrimonii
par. 1. v. 1.
L. 1. c. 1.

Itaque, ut pergamus ad alias difficultates, quod hic solvit prius Matrimonium quoad vinculum substantiale, non est præcisè Baptismus, neque contumelia Creatoris, etiam elapso termino, ab Ecclesia concessio infideli, quo ad fidem convertatur, & pacificè cohabitabit; sed secundæ nuptiæ partis fidelis eo tempore, quo altera pars remanet obstinata, nolens pacificè cohabitare.

Rogas: ad quid ergo præfixio illa termini auctoritate Ecclesiæ? Respondeo: eam minimè dirimere prius Matrimonium termino elapso, ut quidam peperam volunt; sed solum ostendere jus dirimendi competens fideli, ut tantò securius, habitâ plenâ cognitione obstinationis infidelis, ad alias nuptias transeat.

Dico: Competens fideli: quia nullum omninò jus competit infideli; neque enim dixit Apostolus: Si fidelis discedit, discedat infidelis; sed: Si infidelis discedit, discedat fidelis; ergo ex privilegio Christi fidelis habet potestatem discedendi, id est, dissolvendi vinculum Matrimonii, & non infidelis.

Hinc si ante Matrimonium à fideli contractum, infidelis transeat ad alias nuptias, nil valet quod factum fuerit, ut superius adhuc insinuavi; ac proinde si postmodum convertatur ad fidem, restitendus est conjugii prius converso, si hic restitutionem postularit.

Si infidelis (inquit Abul. sup. q. 36.) nolens cohabitare fideli converso, statim contrahat Matrimonium, antequam contrahat fidelis; dicendum, quod non tenet Matrimonium ab eo contractum, & peccat; quia adhuc non est solutum præcedens Matrimonium cum fideli converso. Hæc ille. Quem sequitur Sanchez sup. n. 6. & 7. contra Palacios 4. dist. 39. disp. un. ad finem vers. Admonendus, ubi ait, dissolvi Matrimonium, quando vel fidelis, vel quando infidelis transit ad aliud Matrimonium. Sed non est audiendus, ut patet ex antedictis.

Quid ergo (inquis) si infidelis convertatur ad fidem ante secundum Matrimonium, à fideli initum? Respondeo: hoc ipso fidelem non posse ad aliud Matrimonium transire; estò etiam infidelis ante suam conversionem fuisset fornicatus; sed prius Matrimonium absque novo consensu tenet, sicut ante discessionem infidelis tenebat; quia nondum dissolutum fuerat, & jam cessavit infidelis pertinacia, quæ sola facultatem illius Matrimonii dissolvendi præbebat. Interim propter istud adulterium poterit eum expellere à cohabitatione.

Ita docet Sanchez sup. n. 8. & 9. post

Abul. sup. q. 55. & 117. ac manifestè patet ex d. cap. Gaudemus, ibi: Quod si conversum &c. ut sup. Quamvis quoque secundum Evangelicam veritatem, qui duxerit dimissam machetur; non tamen dimissor poterit obijcere fornicationem dimissæ pro eo, quod nuptiis alii post repudium, nisi alias fuerit fornicata. Ergo si aliàs, sive ante Baptismum, sive post Baptismum, fuerit fornicata; poterit fidelis, primò conversus, infideli posterius converso, eam fornicationem obijcere, id est, propter eam divortium celebrare quoad thorum & cohabitationem.

Sed qualiter (interrogat Gloss. ibi verb. Poterit obijcere) possit ei obijcere fornicationem, ante Baptismum commissam, cum omnino peccatum, & sequela peccati in Baptismo deleatur, 26. dist. Deinde, & 32. q. 1. Quod autem dicas, quod omne crimen tollitur in Baptismo, quoad Deum, & quodcumque & qualitercumque contraxit ante vel adulterando seu fornicando; sed quatenus illa fornicatio respiciebat virum, non tollitur in Baptismo; quia illud crimen non tam virum, quam uxorem commaculat, 32. q. 1. In conjugio: & sic jus, quod competeat virò ex sola fornicatione, remanet ei salvum, & sic potest excipere contra illam. Sic etiam per penitentiam tollitur crimen, quod mulier contraxit fornicando quoad Deum; & tamen post quantumcumque penitentiam, potest maritus eam accusare, 33. q. 2. Admonere. Nec etiam eam recipere compellitur post penitentiam, sup. de Cæciv. conjug. Gaudemus. Iniquum enim esset, quod Baptismus tolleret beneficium alicui competens, sicut in libertate. Delictum enim, quod commissit quis in se, per libertatem tollitur; sed delictum, quod commissit in alium, non tollitur, ff. de His qui no. infam. l. pen. & l. Athletas, §. Pomponius. Vel expone quod dicitur: Nisi aliàs fuerit fornicata: scilicet aliàs; id est, in alio tempore post Baptismum. Sed prius verius est. Ergo, secundum hanc Gloss. verius est, fidelem primò conversum, infideli posterius converso posse obijcere fornicationem, etiam ante Baptismum commissam.

Atque idem jus competit infideli posterius converso, aut manente in sua infidelitate, si fortè conjux, primò conversus, ante vel post Baptismum fuerit fornicatus. Est enim par ratio, ut patet. Ac proinde nisi infidelis remiserit fideli injuriam, sibi factam per istam fornicationem, hic nullum habet jus transeundi ad secundas nuptias, estò infidelis discedat; quia nullum habet jus, ut infidelis apud ipsum remaneat; si ergo debeat manere cælebs, sibi ipsi imputet, non infideli, qui est converteretur ad fidem, possit nolle ipsi cohabitare, ut superius adhuc diximus.

A a a a a

Alia

Quid si ante conversionem fuerit fornicatus, Sanchez. Abul. C. 8. de Divort.

238. Quomodo possit ei obijcere illam fornicationem.

239. Si fidelis fuerit fornicatus, non habet jus transeundi ad alias nuptias.

235. Ad quid fornicatio obijciatur per Ecclesiam.
236. Si infidelis convertatur ante fidem, non valet.
Abulensis.
Sanchez. Palacios.
237. Quid si infidelis convertatur ad fidem ante Matr.

rianis. Et licet non sit Matrimonium inter eos; tamen eam recipere compellitur ex consequentia prioris Matrimonii in favorem fidei. Alii dicunt; quod Matrimonium ipso jure non solvitur; sed jus Matrimonii solvitur, id est, jus petendi debitum; & hoc satis videtur dicere littera supra cap. prox. ibi: Contumelia Creatoris solvit jus Matrimonii; & tunc verè primò solvitur Matrimonium; quando contrahit eam secunda, & non ante: quia si esset ex toto solutum; non compelleretur eam recipere. Et est arg. ad hoc, quod dicit in fine, quod potest ei objicere fornicationem: quia si ex toto & omnino solutum esset Matrimonium, non posset ei objicere fornicationem precedentem, sup. de Jurejur. Quemadmodum. Sola enim fornicatio, tempore legitimi Matrimonii admissa, objici potest ad divortium, ut potè; quæ sola Matrimonio injuriam irrogat.

igitur tamen si Omnes admittant, prius Matrimonium non dissolvi, prædisè sulceptione fidei seu Baptismi; equidem docent Aliqui, quos citat Sanchez sup. n. 2. statim dissolvi Matrimonium; infideli nolente fidei cohabitare, sive discedente, non expectato transitu fidelis ad aliud Matrimonium; tum juxta illud Ambrosii, Contumelia Creatoris solvit jus Matrimonii. Tum juxta hos versus, qui communiter circumferuntur & recitantur à Gloss. d. cap. Quanto, verb. Contumelia. Desere spernentem, vel blasphemare volentem, Vel re credentem scelus ad mortale trahentem. Nam sumi absque mora, sic vincula rupa priora. Tum denique; quia posterius Matrimonium iniri, priori permanente, non potest: ergo prius Matrimonium dissolvitur, antequam secundum ineatur.

Hinc Gloss. sup. verb. Qui relinquitur: Et statim, inquit, solvitur, quamvis non vult cohabitare, secundum modum, qui traditur inf. eod. cap. prox. ad finem; & pervenit ad notitiam alterius: tamen debet adhibere testes, quod illa non vult ei cohabitare, ne impediatur postea contrahens; si autem antequam contrahat cum alia, convertiatur ad fidem, vir ipsam recipere tenetur, inf. cap. prox. § ult. & videtur novum Matrimonium, ut ibi dicitur. Item Gloss. cap. 2. 28. q. 2. verb. Jus, eandem docet sententiam, dicens: Id est, vinculum. Sed tunc demum solum, cum contrahit relicto; arg. extra de Divortiiis, Gaudemus, in fin. Imò etiam prius credo solutum. Sed si alter revertitur ad fidem, antequam alter duxerit uxorem, restituitur vinculum Matrimonii quasi jure postliminii.

Respondet Sanchez sup. n. 4. Non est restitutio, ubi nullum jus competit ei, cui restitutio facienda est. At semel dissoluto

Matrimonio, nullum jus competit restituti denuò converso, ad quod restituitur. Præterea; jus postliminii tunc habet locum, quando quisquam existimabatur per amississe, quod verè non amiserat; ac restituitur, si aliquæ res ejus ad alium pervenerat, et redduntur. Atque idèd cap. Cum per fidem 34. q. 3. restituitur uxor secundo nuptiis priori viro, quem defunctum falso putaverat, quòd verè inter illos supererat Matrimonium. At in nostro casu nullum superest jus conjugii infideli, supposita verè prioris Matrimonii dissolutione. Non ergo habet locum jus postliminii. Hæc ille, post Abbatissem t. Reg. 8. q. 118.

Ad aliud, quod sup. dicebat Gloss. Est tunc non sit Matrimonium inter eos, tamen eam recipere compellitur ex consequentia prioris Matrimonii in favorem fidei: Responsum Sanchez; quòd nullus ad Matrimonium cum persona determinata compelli potest, nisi vel ex propria promissione, cap. Exteris; 2. de Sponsalibus; vel ex debito, ut quia virginem deservit in viam, cap. 1. de Adult. Atque ita Doctor eo cap. 1. dicunt; illum casum esse specialem. Imò nec tunc præcisè compellitur; sed casu copulato deservens non vult dotem deservatæ constitueret; ut constat ex cap. 2. de Adult. Cum ergo in hoc evenit nullum sit fidelis debitum, nullaque promissio superest dissolutioni compendi prioris Matrimonii, non est cur compellatur.

Nec rationi consonat, ex consequentia prioris Matrimonii, in fidei favorem compulsionem hanc statui. Cum scilicet prius Matrimonium omnino desierit, & jam nihil sit, nullum jus, & consequentia ipsius superesse possunt. Sicut quia morte dissoluti Matrimonii; aut si sit ratum, Pœnitentia Religionis; si mortuus relinqueret, cum Monacho, prius desponsato, convertitur in Voto solemnii, nullum jam Matrimonii jam dissoluti superest debitum esset hæc, priori uxore vivente, & alias nuptias transiret.

Et confirmatur: quia licet favor sit multus sit; non tamen est tantus, ut cogat conjugem, admittere ad consortium conjugale alterum, qui ante conversationem ad eam, adulterium admisit; cap. Gaudemus de Divortiiis, in fine. Ergo multo minus faciet, ut cogat recipere eum, qui conjugem legitimum non est. Minus quippe est recipere verum conjugem, quam novo Matrimonio copulari. Hucusque Sanchez profusa, & nostra doctrina, post Abulentem sup. Etiam præterea probat: quia si solutum esset prius Matrimonium, fidelis & infidelis illi coeuntes rei essent fornicationis: & in tali fidelis statim aliud iniret Matrimonium.

B. O. S. SACRAMENTUM MATRIMONII

antequam fidelis ad aliud transiret, esset validum. Quæ nullus admittet.

Nec valet, si dicas: solum esse prius Matrimonium ex parte solius fidelis, qui relinquatur. Quia Matrimonii vinculum claudicare nequit, & ita ex parte utriusque, vel neutrius solum esse debet. Hæc ille. Tamen claudicare possit Matrimonium quoad effectum & obligationem, ut videre est in conjugate adultero, qui non liberatur à vinculo & obligatione cohabitandi, eum tamen alter innocens liberetur ab ea cohabitatione.

224. Quomodo
contumelia
Creatoris
solus ius
Matrimonii.

Et idem videre est in præfenti casu, in quo, juxta jam dicta, contumelia Creatoris solvit jus Matrimonii, non quoad vinculum ipsum, sed quoad obligationem cohabitandi & reddendi debitum, ac permanendi in tali statu matrimoniali, tribuens facultatem soli fideli dissolvendi Matrimonium per transitum ad alias nuptias, ut habetur d. cap. Quanto, de Divortio, ibi: Si enim alter infidelium conjugum ad fidem Catholicam convertatur, altero vel nullo modo, vel non sine blasphemiam divini nominis, vel ut eum pertrahat ad mortale peccatum, ei cohabitare volente: qui relinquatur, ad secunda, se voluerit, via transit.

Sentit ergo Pontifex, tunc non esse ipso facto dissolutum prius Matrimonium; sed jus esse fideli ad illud dissolvendum, alio Matrimonio inito. Atque ita absque mora sunt vincula rupta priora, non in facto esse, sed in jure; id est, facta sunt dissolubilia, quæ antea erant indissolubilia: dissolubilia, inquam, ex parte fidelis; secus infidelis, qui non solum illicitè, sed etiam in validè contraheret aliud Matrimonium, antequam fidelis transiret ad alias nuptias; licite autem & validè fidelis, antequam infidelis transiret ad alias nuptias.

225. Quomodo
fidelis tali
casu non sit
solutus
jocundus.

Ex quo patet; quomodo fidelis non sit subjectus tali casu servituti, estò maneat vinculum matrimoniale usque ad secundas nuptias; quia omni momento potest illud vinculum solvere, & manente vinculo liberatur ab obligatione cohabitandi & reddendi debitum; cum tamen infidelis teneatur cohabitare & debitum reddere, quousque fidelis ad alias nuptias transierit; per quem utique transitum, sicut solvit ipsum vinculum Matrimonii; ita etiam solvuntur omnes ejus effectus & obligationes, vinculum Matrimonii consequentes.

226. Quomodo
possit solvi
prius Matrimonium per
secundum,
ex Dicast.

Sed quomodo, dicit aliquis, potest solvi vinculum prioris Matrimonii per secundum Matrimonium; cum prius debeat solvi unum Matrimonium, antequam aliud validè contrahatur?

Respondetur (inquit Dicastillo disp. 2. n. 488.) concedendo, non posse contrahi

posterius, nisi dissoluto priori; ac proinde prius Matrimonium non perseverare in eo instanti, in quo posterius perficitur; perseverare tamen usque ad illud instans exclusivè, ita, ut quando fit verum dicere: Nunc existit prius Matrimonium posterius, & immediate antea non erat, sit etiam verum dicere: Nunc prius non est prius Matrimonium, & immediate antea erat.

Atque hoc commune est etiam in rebus physicis, quando una forma in instanti inducitur prius in materiam, & ad ejus ingressum excluditur alia repugnans. In quo nullum est inconveniens. Sic etiam Professio solemniter dissolvit Matrimonium ratum, & tale vinculum perseverat usque ad instans exclusivè, in quo prius est verum dicere: Nunc est facta Professio, immediate antea non fuit; tunc enim etiam est verum dicere: Nunc non est Matrimonium, immediate antea fuit. Hæc ille, nulli omnino hominum supradictorum.

At verò Sanchez sup. n. 12. Ad 3. inquit, dicit, satis esse prius naturam dissolvi prius Matrimonium in genere causæ materialis, in quantum ea dissolutio est dispositio, requisita ad valorem posterioris Matrimonii; ac posterius naturam in genere causæ efficientis, quatenus illa dissolutio est posterioris Matrimonii effectus. Sicut contingit in generatione unius, expulsiōneque formæ contrariæ. Ita Sanchez. Quæ est eadem responsio cum priori, excepto, quod orator aliis terminis sufficit, ut nullo instanti temporis verum sit dicere: Utrumque Matrimonium simul est validum. Et ecce tota sunt omnia argumenta, quibus aliqui conantur probare, dissolvi Matrimonium, non expectatō transitu fidelis ad aliud Matrimonium. Qui autem illi sint, videre poteris ad Sanchium sup. num. 2. h. 7. p. 1. p. 1. p. 1. p. 1.

227. Consonat Sanchez.

In eamque sententiam (inquit Pontius lib. 7. c. 48. n. 16.) videtur inclinare Scotus 4. distinct. 39. a. 1. in solutione dubii. Hæc sunt verba Scoti n. 4. in fine. Ad secundum, rata erant. (Matrimonia infidelium) nisi superveniret aliquod fortius vinculum, cum quo non posset stare istud: cujusmodi est obligatio nova ad Deum per fidei susceptionem, quando alter conjux nollet commorari absque impedimento illius fidei, ad quam magis tenetur, quam ad vinculum conjugale. Est igitur ratum stantibus eisdem conditionibus extremorum: sed non ratum pro tunc, pro quando fortius vinculum superveniret, cui observantia istius vinculi repugnaret.

228. Pontius putat Scotum iis consentire.

Respondet: Scotus hoc loco non tractat præsentem controversiam; sed querit dumtaxat, quomodo infideles contrahant verum Matrimonium, quandoquidem sit dissolubile, si postea alter conjugum convertatur ad fidem sine altero. Sic quippe ait n. 3. in fine.

229. An ita sit.

240. *Infidelis jã conversus non potest expelli, propter actus infidelitatis.*
Alia quæstio est: an conjux, primò conversus, possit infidelem, jam conversum, expellere à cohabitatione, propter actus infidelitatis, quos exercuit intermedio tempore? Aliqui affirmant, ducti similitudine fornicationis carnalis, ob quam neuter conjux adulter potest divortium celebrare; at si post alterius emendam, relabatur alter in adulterium, potest emendatus divertere.

Sanchez. Sed adversus hos (inquit Sanchez sup. n. 11.) est apertè textus c. *Gaudemus*, in fine, de Divortii, decidens, teneri fidelem ad admittendum infidelem, qui præteritæ pertinaciæ poenitentia ductus, reducitur ad fidem ante transitum ipsius fidelis ad alias nuptias. At is infidelis, actus infidelitatis exercuit post alterius conversionem. Quia nolle converti, nec habitare sine Creatoris contumelia, sunt actus infidelitatis, & moraliter etiam est certum, fore ut medio illo tempore, infidelis pertinax versetur in Deorum cultu & aliis suæ Sectæ ceremoniis: eò vel maximè, quòd textus minimè præscribat tempus, quo infidelis, post prioris conversionem ad fidem, redire debeat, ut necessariò à fideli admittendus sit; sed generaliter admittendum esse decernat, quoties convertitur ante transitum fidelis ad secundas nuptias. Hæc ille.

241. *Triplicis est hic fornicatio ex Abulensi.*
Pro responsione autem ad fundamentum contrarium, notat Abulensis supra q. 69. fornicationem in presenti tripliciter accipi. Est fornicatio (inquit) carnalis per commixtionem illegitimam. Est fornicatio infidelitatis, quando uno conjuge converso ad fidem, alius manet in infidelitate. Et est fornicatio apostasiæ, quando ambo conjuges sunt fideles, & alter eorum transit ad hæresim, vel ad errorem paganissimi. Et in his, quantum ad legem Matrimonii, non fit uno modo; sed reputatur gravior fornicatio carnalis; minùs gravis fornicatio apostasiæ; & adhuc minùs gravis fornicatio infidelitatis.

242. *Minima est fornicatio infidelitatis.*
Rogas, in quo consistat illa adhuc minor gravitas? Respondet hic Auctor: Fornicatio infidelitatis non impedit, nisi quamdiu quis in illa manet, & non post; & in hoc est ista minor aliis duabus; quia aliæ ambæ post plenam emendationem repellunt à cohabitatione, secundùm modum supra positum, & ista non repellit post emendationem. Ita Abulensis.

Non valet igitur hic argum. ab una ad aliã.
Igitur non valet hic argumentum à fornicatione carnali, ad fornicationem infidelitatis; nam ratione illius divortium perpetuum conceditur: at ratione hujus solum temporale, quamdiu illa durat. De quo plura sequenti parte hujus Operis, ubi de Divortio.

243. *Impresentiãrum adhuc unam propono*

quæstionem. Fidelis legitime ad aliud Matrimonium transit, solvit hoc Matrimonium per mortem alterius conjugis; quod quid tenetur admittere in consortium conjugale priorem conjugem infidelem, si tunc ad fidem reducatur?

Dicit Innocentius (auditis verba *Abulensis* sup. q. 117.) extra de Divort. cap. *Quanto*; quòd si transivit iste vir ad aliud Matrimonium; non cogitur recipere primam, quæ convertitur; & tamen mortali peccato secunda uxore; cogitur recipere primam, scilicet, si tunc, quando convertitur, talis uxor, esset jam mortua, ut secunda quam acceperat vir conversus ad fidem, si ipse vult hoc accipi ex *h. ult. cap. Gaudemus*.

Sed ego valde miror de *Separat. Innocentii*, qui profecto fuit vir animus ipse non risperitia abundans; quis non sciamus, quòd contradicit juri; sed eam rem. Quod tamen sibi contradicit patet, quia ipse testatur cap. *Quanto*, de Divort. quòd contentum Creatoris solvit jus Matrimonii ipso jure, etiam sine judicio Ecclesiæ, ergo cum Matrimonium esse deserit, necesse est, quòd si illam mulierem accipiat, quòd de novo contrahatur Matrimonium; & tamen nullus cogitur ad noviter contrahendum Matrimonium cum aliqua, ut ostensum est; ergo non cogitur istam accipere postea. Etiam, quia ipsemet Innoc. extra de Adult. c. *Si seduxerit*, tenet, quòd ibi est casus specialis, quòd aliquis cogitur contrahere Matr. & ita non cogitur hic contrahere.

Etiam apparet, quòd juri repugnet, nam dato, quòd non dissolveretur Matrimonium ipso jure, sed accipiendo aliam uxorem, esset jam solum, idèò, si mortuam cundã uxore, cum qua fuit verum Matrimonium, teneretur ad illam redire, si convertitur ad fidem, cogitur quòd non vo contrahere cum illa, cum quæ nullum præcedebat.

Etiam manifestè videtur repugnare, nam in allegato cap. *Gaudemus*, *Abulensis* littera: *Quòd si conversum ad fidem, & conversam sequatur, antequam propriam prædictas legitimam ille ducat uxorem, accipere compellitur.* Ergo si jam ille accipiat aliam uxorem, non compellitur & mortuam dato, quòd tempore conversionis uxoris primæ, erat defuncta secunda uxor, ipsa acceperat iste uxorem legitimam, ergo non compellitur accipere primam, cum quæ nullum vinculum manet. Ut ostendit *Abul.* Cujus sententiæ accedit *Sanchez* sup. n. 10. & nos libenter accedimus.

Ceterum, juxta nostra principia, si fidelis conversus, antequam contrahat secundum Matrimonium fornicetur, peccat veniale peccato adulterii; quia reverà Matrimonium

B O N O SACRAMENTUM MATRIMONII

nium prius non erat dissolutum, & per consequens infidelis, quamvis non haberet jus exigendi debitum, propter divortium legitime celebratum; semper tamen retinuit jus, quod ante divortium habebat, ne conjux fidelis posset alteri dare usum sui corporis extra novum statum conjugalem.

Jam autem, ut supponitur, fornicatus fuit, sive cognovit non suam, quod in conjugato est peccatum adulterii, quamvis, si voluisset, potuisset eam accipere in uxorem, & ita nullatenus peccare.

247. Ex hoc oritur difficultas non parva, an si ex illo adulterio concubitu concipiatur & nascatur filius, is legitime per subsequens Matrimonium. Ratio dubitandi pro parte negativa est (inquit Dicastillo disp. 2. num. 492.) quia ille est filius adulterii, ut patet ex dictis, & adulterius non legitimitur per subsequens Matrimonium, ut suppono ex recepta doctrina. Pro parte vero affirmativa ratio est; quia tunc aliquis censetur legitimabilis per subsequentes nuptias inter parentes, quando tempore vel nativitate vel conceptionis poterat esse Matrimonium legitimum inter illos, poterat autem in presenti casu.

248. Utriusque rationis dubitandi fundamentum præbet cap. *Tanta*, 6. Qui filii sint legit. Ubi principio dixit Alex. Papa 3. *Tanta est vis Matrimonii, ut qui antea sunt geniti, post contractum Matrimonium legitimi habeantur.* Quod, ut dicebam, locum habet, quando proles fuit suscepta à parentibus habilibus ad contrahendum Matrimonium, ut ex eo textu, & aliis supponit cum Multis, & docet Sanchez lib. 3. de Matr. disp. 44. in principio, & nos aliquid cum Molina & Aliis diximus in nostro opere de Justitia & Jure lib. 2. tract. 19. disp. 1. n. 331. ex quibus videtur probari pars, affirmans esse prolem legitimum.

In eodem verò cap. subjungitur: *Si autem vir, vivente uxore sua, aliam cognoverit, & ex ea prolem susceperit; licet post mortem uxoris eandem duxerit, nihilominus spurius erit filius.* In nostro autem casu verum est, quod vivente uxore, quæ adhuc existit uxor, donec dissolvatur vinculum, aliam cognovit, & ex ea natus sit filius; ergo spurius erit. Ita Dicastillo disputat pro utraque parte.

249. Rogas, cui parti subscribas? In hac re, inquit, nihil video ab Auctoribus dictum, & mihi videtur problematicè posse alterutrum defendi. Aliquid simile potest afferri in filiis parentum, habentium votum castitatis, ut Equites S. Jacobi habent; & est probabile, quod filii sic suscepti, sint naturales quoad hoc; quia votum illud castitatis conjugalis non impedit Matrimonium

inter parentes; sicut nec Matrimonium in nostro casu dissolubile, impedit aliud subsequens. Hæc ille.

Sed quid mirum, si in hoc simili filii sint naturales, quandoquidem verba d. cap. *Tanta*, nullatenus eos concernant: *Si autem vir vivente uxore sua &c.* Planè autem hæc verba verificantur in nostro casu. Undè non satis video, quo solido fundamento pars affirmans possit sustineri. Estò enim verba illa: *Tanta est vis &c.* generalia sint, & locum habeant, quando proles fuit suscepta à parentibus habilibus; equidem id intelligendum venit, nisi aliquid aliud obsteret, id est, nisi in aliquo casu particulari aliter sit constitutum; jam autem in eodem cap. oppositum statuitur: *Si vir vivente uxore sua aliam cognoverit*, qui est casus noster. Cùmque tanta turpitudine in eo appareat, ac in casu, in quo Matrimonium non est dissolubile; cur potius in uno filius erit legitimus, quam in alio? Non video sufficientem rationem, casum nostrum eximendi ab illis generalibus verbis: *Si autem vir vivente uxore &c.*

Dices: ratio est, quia in nostro casu personæ sunt habiles ad contrahendum. Respondeo: in illo jure nulla fit mentio habilitatis aut inhabilitatis ad contrahendum; sed tantum ponderat textus, quod vir vivente uxore sua aliam cognoverit, sive quod commiserit verum adulterium; in cujus poenam noluit, ut filius haberetur legitimus post contractum Matrimonium. Cùm ergo in nostro casu filius susceptus sit ex vero adulterio, ut supponitur, quid nisi spurius censeri debeat, etiam post contractum Matrimonium, & non naturalis? Quippè naturales illi sunt, qui nati sunt ex parentibus, inter quos tempore conceptionis, vel nativitate, nullum erat impedimentum dirimens: spurii autem, qui nati sunt ex parentibus, inter quos tempore conceptionis & nativitate erat impedimentum dirimens. Porro in casu nostro erat impedimentum dirimens, scilicet prius Matrim. quo nisi sublato, non poterat Matrimonium secundum valere, supponitur autem non fuisse sublato.

Dices: poterat auferri per conjugem fidelem. Respondeo: & idèò gravius peccavit, quia cùm posset legitime copulari, voluit adulterari, & idèò minorem meretur favorem. Deindè, etiam fieri potest, quod aliquis copuletur alicui eo tempore, quo per Pontificem poterat dispensari in priori Matr. an propterea dicendum, quod proles, ex tali concubitu nata, sit legitima? Non puro.

Ut sit de hac controversia, sive affirmaveris, sive negaveris, nihil dixeris contra nostram Conclusionem, quæ salva manet: manet, inquam, verum, Matrimonium

A a a a a 2 in-

250.

Auctor non videt rationem sufficientem pro parte affirmante.

251.

Obiectio solvitur.

252.

Infantia diluitur.

247. An proles nascatur legitime per subsequens Matr. Ratio dubitandi pro parte negativa.

248. Desumpta ex cap. 6. Qui filii sunt legit.

249. Dicitur, quod non videtur pro parte affirmante problemati- ce posse de- fendi.

infidelium consummatum non dissolvi quoad vinculum susceptione Baptismi; neque per discessum infidelis physicum aut moralem; sed novo Matrimonio partis fidelis. Nunquid etiam per Professionem religiosam, aut susceptionem sacrorum Ordinum? Attende quod sequitur:

CONCLUSIO VI.

Matrimonium consummatum infidelium non dissolvitur per Professionem religiosam; multò minùs per susceptionem sacrorum Ordinum.

Incipiamus ab eo, quod certius est, scilicet ab ultima parte Conclusionis, quæ asserit, Matrimonium in casu proposito non dissolvi per susceptionem sacrorum Ordinum; nuspiam quippè in iure attribuitur huic susceptioni ejusmodi effectus; immò expresse negatur effectus dissolvendi Matrimonium ratum fidelium, Extravag. *Antiquæ*, de Voto & voti redempt. ubi Joan. 22. declarat: *Quòd, licet votum, solemnizatum per sacri susceptionem Ordinis, quantum ad impediendum Matrimonium contrahendum, ac ad dirimendum, si post contractum fuerit, secundum statuta Canonum sit efficax reputandum: ad dissolvendum tamen prius contractum, etiamsi per carnis copulam non fuerit consummatum, cum nec jure Divino, nec per sacros reperiamus Canones hoc statutum, invalidum est censendum.*

Ubi Gloss. verb. *Concertationi*, inquit: Dicebant Aliqui, Matrimonium contractum per verba de presenti, per susceptionem sacri Ordinis dissolvi; sicut & per ingressum Religionis ante carnalem copulam. Alii verò contra sentiebant, ut plene discussum, & pro utraque parte allegatum reperies in Sum. Hostiens. de *Convers. conjug.* §. Et utrum, vers. Sed quid si maritus. Ultima verò opinio vera esse, hodie declaratur per istam Constitutionem.

Et ead. Gloss. verb. *Est censendum*, sic ait: Sed quæ potest esse ratio ejus? Contrarium enim videbatur per multa jura & argumenta & rationes recitatas, ut supra dixi, in Sum. Hostiens. quas recitare hinc causâ brevitatatis omitto. Respondeo, hoc esse; sum, quia non reperitur in iure causa talis dissolutio, ut hinc: quare censetur prohibita, ut dixi in Gloss. præcedenti. Tum, quia dissolutio Matrimonii inter viventes pœna est, not. de *Divort. c. Porro*. Quare non debet instigi, nisi reperiretur de jure instigenda, ff. de *Reli. l. At si quis*, §. Generaliter. Contenti enim esse debemus panis, legibus comprehensis, ff. de *Verb. oblig. l. Si ita stipulatio*. Et pœna

non est instigenda, nisi per iudicem, 33. q. 2. §. De hoc. *Judex alius non est, nisi iustitiam redderet*, extra de *Verb. signif. Foras*, §. *Ita omni*. Tum etiam per alia multa jura, rationes & argumenta, quæ pro parte ista dicitur. Et utrum, reperies allegata.

Sed omittere volo, & responsum dari alio qua argumenta facta in d. §. quæ pro parte contraria multa primâ facie videntur arguere inquantia. Primò, cum dicitur: *se solennizatum votum, & facilius per sacri Ordinis susceptionem, sicut per Religionis professionem*. Hæc primum argumentum constituit partem inter Ordinis sacri susceptionem, & professionem Religionis.

Respondet Gloss. neg. pariter: Nam inquit, majus bonum sequitur ex Professione per quam inducitur bonum voluntatis, scilicet *lesâ servata, est justa & moderata libertas*. Quorundam §. pen. *Libertatis & voluntatis privatio, de Elect. Quædam*, c. Si Religiosus, de *Testat. Item prope in consuetudinibus abdicatio, 12. q. 1. Non sicut extra de Statu Monach. Cum ab excommunicatione, §. ult. & multa alia, quæ colliguntur & recitantur 16. q. 1. c. De Monachis, quæ tamen ex susceptione sacri Ordinis minime inducuntur. quare potest dici, quod alia ratio in illa præsumpta reformatur; juxta l. *Interpositas*, C. de *Transl. & dissimilis ratio, dissimilis debet inducere*, & quod in uno dicitur, de reliquis probandum videtur, ff. de *Judic. l. Cum prætor*, 27. dist. Quævis. extra de *Presump. Non. En solutio* 1. argumenti.*

Sequitur secundum: Cura animarum quem à Religione revocat, & Religio quem revocat à Matrimonio: ergo & cura, & quæquam cum sacro Ordine quis assumitur, debet quem à Matrimonio revocare: quæ vincio vincentem te, multo fortius vincet & si id quod minus videtur inesse, videtur id quod magis.

Respondet Gloss. *Revocatio propter gravitatem à Matrimonio, inducitur ex eo, quod deficiunt in sacri Ordinis susceptione, ut dixi*. Nec sequitur, quod cura animarum ex causa revocat à Religione, quæ tamen revocat à Matrimonio, quia in cura animarum, est idè, propter publicam utilitatem, que profertur private: quæ publica utilitas non insurgit ex sola Ordinis susceptione. Et hoc dicitur, quod dictus modus argumentandi per argumentum à minori, vel majori, est in pœnalibus, identitatem rationis in se non habentibus; cum & cesset in ambigiosis, de *Sum. pœnalibus*, arg. extra de *Prebend. c. Cuius non sacerdotali lib. 6. Hæc Glossa*.

Sed ego, ut verum fatear, non laeta intelligo, quomodo dissolutio Matrimonii per professionem Religionis, sit autem dissolutio possit pœnalis; cum non in pœnam aliquam

253. Probatur ultima pars Conclus.

Ordo sacer non dirimit Mat. ratu fidelium, ex Extrav. Antiquæ.

254. Probationes ex Gloss.

B. O. S. SACR. MATRIMONII PART. VI.